



### Aslı Maden

Giresun University, asmaden25@gmail.com, Giresun-Turkey

DOI	<a href="http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2020.15.2.1C0697">http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2020.15.2.1C0697</a>
ORCID ID	0000-0002-3336-0198
CORRESPONDING AUTHOR	Aslı Maden

## ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SÖZCÜK ÖĞRENMEYE YÖNELİK MOTİVASYON DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

### ÖZ

Araştırmada, ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerini ve cinsiyet, sınıf, Türkçe ve yabancı dilde sözlük sahibi olma, ailede sözlük kullanımı ve sözlük kullanmaya başlama çağı gibi değişkenlerin motivasyon üzerindeki etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma, var olan bir durumu belirlenmeyi amaçladığı için tarama modeline göre yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemi, 2018-2019 öğretim yılında Giresun il merkezinde yer alan bir ortaokulda öğrenim gören öğrenciler arasından tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Araştırmanın verileri, Kişisel Bilgi Formu ve Sözcük Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Ölçeği ile toplanmıştır. Veri toplama araçları örneklemden öğrencilere Türkçe öğretmenleri aracılığıyla ulaştırılmış ve toplanmıştır. Araştırma sonucunda, ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik 2.70 ortalama ile iyi düzeyde motivasyona sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca cinsiyetin ve sözlük sahibi olmanın sözcük öğrenme motivasyonu üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu; sınıf düzeyinin, ailede sözlük kullanımının ve sözlük kullanmaya başlama çağının ise motivasyonu etkilediği ancak anlamlı bir etkisinin olmadığı ulaşılan sonuçlar arasındadır.

**Anahtar Kelimeler:** Sözcük Hazinesi, Sözlük, Öğrenme, Motivasyon, Ortaokul

## INVESTIGATION OF LEVELS OF MOTIVATION TOWARDS VOCABULARY LEARNING OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

### ABSTRACT

The aim of the study is to determine the level of motivation towards vocabulary learning of middle school students. In addition, the effects of variables such as gender, class, having a dictionary, using a dictionary in the family and starting to use a dictionary on vocabulary learning motivation were tried to be investigated. The research was carried out according to the survey model since it aimed to determine an existing situation. The population of the research consists of students studying in middle school in Giresun city center in 2018-2019 academic year. The sample was randomly conducted among the students studying in a middle school at Giresun city center by random sampling method. The data of the research were collected with Personal Information Form and Motivation Scale towards Vocabulary Learning. Data collection tools were delivered to the students in the sample through Turkish teachers and collected. As a result of the research, it has been determined that middle school students have a good level of motivation towards vocabulary learning at a mean of 2.70. It was also determined that gender and having a dictionary had a significant effect on motivation towards vocabulary learning. It is among the conclusions that the level of class, the dictionary use in the family and the age of dictionary use have no significant effect on motivation.

**Keywords:** Vocabulary, Dictionary, Learning, Motivation, Middle School

### How to Cite:

Maden, A., (2020). Ortaokul Öğrencilerinin Sözcük Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, Education Sciences (NWSAES), 15(2):34-48, DOI: 10.12739/NWSA.2020.15.2.1C0697.



## 1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Anlama ve anlatma ihtiyacı dil gelişimi ile yakından ilişkilidir. Bu ihtiyacın karşılanması bireyin zihinsel, psikolojik ve sosyal gelişimi için de gereklidir. Ancak bu gelişim çizgisinin sağlıklı ve istenilen şekilde ilerleyebilmesi için bireyin çevresinden gelen sözlü ve yazılı uyarıcıları tam ve eksiksiz anlayabilmesi, ayrıca duygu ve düşüncelerini de doğru ve etkili biçimde anlatabilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde birey kendini gerçekleştiremez ve içinde bulunduğu toplumun bir parçası olamaz. Dolayısıyla bireysel ve sosyal gelişim sürecinde dilin yani anlama ve anlatma becerilerinin önemli bir yeri vardır. Anlama ve anlatma becerilerinin etkili kullanılabilmesi yeterli söz varlığına sahip olunmasına bağlıdır. İnsanın bildiği sözcükler onun düşünce gücünü, bilgisini ve kültürel kapasitesini belirler. Zira sözcükler, kültürel varlığın ve yaşama dair tüm kazanımların devamlılığı için büyük önem arz eder. "İnsan neslinin devamı için sözcükler vazgeçilmez birer unsurdur" [1]. Diğer bir deyişle sözcüklerin ve söz varlığının insanın yaşamı için değeri büyüktür.

Sözcük, diğer bir kullanımla kelime, dilin anlamlı en küçük birimidir. Türkçe Sözlük'te [2] kelime, "Anlamı olan ses veya ses birliği, söz" olarak tanımlanırken sözcük hazinesi, söz varlığı karşılığı ile "Bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler" [2] şeklinde tanımlanmıştır. Sözcükler bir toplumun ve o toplumun parçası olan bireylerin dünya görüşünü yansıtır. Ayrıca geçmişini, inançlarını, eserlerini yani maddi ve manevi varlıklarını yaşatan millî hafızayı oluştururlar. Karatay [3] da sözcükle ilgili olarak, "tecrübelerimizin hafızada depolanmış hâlidir. Bu depolanan tecrübeler kendi düşünce ve hareketlerimizin sonucu oluşmaktadır." değerlendirmesinde bulunmaktadır.

Her toplumda, yeni nesillerin çevrelerindeki nesne ve canlıları anlamlandırabilmek için adları; farklılıklarını görebilmek için sıfatları, birinin ya da bir şeyin adının yerini tutmak için zamirleri ve eş görevli olanları birbirine bağlamak için bağlaçları; ayrıca insanın iş ve davranışlarını anlamlandırabilmek için fiilleri; zaman, yer, ölçü, nitelik ve soru yönünü fark edebilmek için zarfları anlam ve işlev özellikleri ile öğrenmeleri gerekir [4]. Sözcük öğrenme ve öğrenilen sözcüklerle sözcük hazinesinin oluşumu doğumdan sonra gerçekleşmeye başlar. Çocuğun dil edinimine bağlı olarak aile ve yakın çevrede gerçekleşen iletişim durumları ile ilk söz varlığı unsurları kazanılmaya başlar. Daha sonra günlük ihtiyaçlara göre yeni sözcükler öğrenilir. Ama sözcük hazinesinin veya söz varlığının doğru biçimde gelişimi okul çağındaki planlı öğretim faaliyetleri ve özellikle okuma becerisinin kazanılması ile sağlanabilir. Okulda ilkokuma-yazma etkinlikleri ve sonrasında dil öğretimi sürecinde çocuğun sözcük hazinesi sürekli zenginleşir. Nitekim bugün ana dili olarak Türkçe derslerinde öğrencilerin söz varlığının zenginleştirilmesi öğretim programının belirlediği kazanımlar doğrultusunda gerçekleştirilmektedir. Türkçe derslerinde sözcük öğretimi çalışmaları, ders kitaplarındaki metinler ve çalışma etkinlikler kullanılarak yapılmaktadır. Okul çağında kazanılan sözcük öğrenme ve bu sözcükleri sözlü ve yazılı anlatımda kullanabilme becerisi bireyin tüm yaşamı boyunca sürdürülür.

Dil eğitiminin bütününde olduğu gibi sözcük öğretimi de zorlu bir süreçtir. "Bilimsel araştırmalarda ulaşılmış sonuçları ve yapılmış tespitleri dikkate alan bir öğretim programı uygulanmadığında, derslerde karşılaşılan örnek kullanımlara bağlı olarak rastgele bir öğrenme ve kültürlenme yoluyla zengin ve yeterli bir sözcük hazinesine sahip olunamayacağı açıktır" [4]. Sözcük öğretiminde sadece sözcüğün



anlamı değil, farklı bağlamlar içinde ne şekilde kullanılabilceği de öğretilmelidir. Bunun için öğrencinin kişisel ve sosyal yaşamında gerekli olacak sözcükleri iletişim düzeyinde öğrenebileceği öğrenme ortamları hazırlanmalıdır. Sözcük öğretimi ortamları tasarlanırken ise öğrencinin ilgi ve gereksinimleri, sıklık, alıştırma, söyleniş-telaffuz, yöntem-materyal kullanımı gibi ilkeler dikkate alınmalıdır. Burada bilhassa öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri önemsenmelidir. Zira öğrenci ihtiyaç duymadığı ve ilgi göstermediği sözcükleri öğrenmede isteksiz olacaktır. Bu nedenle öğrencinin ihtiyaç duyacağı ve günlük yaşamda sık kullanılan sözcüklere öncelik verilmeli, daha sonra diğer sözcüklere geçilmelidir. Ayrıca hedef sözcükler belirlendikten sonra öğrencilerin ilgi ve dikkatini çekmek ve canlı tutabilmek için farklı araç ve yöntemlerden yararlanmakta fayda vardır. Sözcük öğretimini etkili kılacak yöntemlerin başında sözlük kullanımı gelmektedir. Ancak tek başına bu kaynağa başvurmak zamanla monoton ve tekdüze bir öğrenmeyi beraberinde getirebilir. Bunun dışında kelime defteri, kavram ağı/haritası, bilmece, bulmaca, oyunla öğretim, çağrışım, görsel-işitsel ipucu, drama, bilgisayar destekli öğretim, anlam ilişkilerinden yararlanma, yapı özelliklerinden yararlanma gibi yollara başvurulabilir [4, 5, 6, 7, 8 ve 9]. Nitekim alanyazında ülkemizdeki öğrencilerin ve gençlerin aktif söz varlığının yeterli olmadığı, günlük yaşamda kendilerini ifade ederken zengin bir sözcük dağarcığı ile iletişime katılamadıklarına ilişkin tespit ve değerlendirmeler mevcuttur [10, 11 ve 12].

Sözcük öğretiminde anlamlı ve kalıcı öğrenmenin sağlanabilmesi yukarıda da belirtildiği üzere öğrencinin ilgi ve gereksinimlerine göre şekillenen bir öğrenme ortamı ile sağlanabilir. Bunun için dikkat edilmesi gereken yönlerden biri de öğrencinin öğrenmeye yönelik beslediği duyuşsal durumdur. Duyuşsal özellikler denildiğinde akla ilgi, tutum, öz yeterlik gibi kavramlarla birlikte motivasyon da gelmektedir. Gudu "istekleri, arzuları, ihtiyaçları, dürtüleri ve ilgileri kapsayan genel bir kavramdır. Gudulenme (motivasyon) ise bireyin söz konusu gereksinimlerini gidermek amacıyla davranışa enerji ve yön veren güçtür; bu güç organizmayı etkileyerek harekete geçmeye sevk eder" [13]. Motivasyon Seifert tarafından belli bir amaç doğrultusunda bireyi harekete geçiren bir ihtiyaç ya da istek olarak tanımlanmaktadır [14]. Ayrıca motivasyon amaca yönelik harekete geçme, istek, arzu, tercih, güç, devamlılık gibi kavramları da kapsamaktadır [15 ve 16]. Dolayısıyla motivasyon öğrenme sürecinin başlayabilmesi ve sürdürülebilmesinde belirleyici bir duyuşsal özelliktir. Dil öğrenme sürecinde de motivasyon öğrenme başarısının anahtarlarından [17, 18 ve 19]. Zira Acat ve Demiral [20] konuyla ilgili araştırmalarında, Türkiye'deki dil öğretimi ile ilgili yaşanan sorunlar arasında motivasyonun önemli bir yer tuttuğunu vurgulamaktadır. Motivasyon dil eğitiminde olduğu gibi doğal olarak sözcük öğretiminde de çok önemlidir [21, 22, 23 ve 24]. Eğlenceli ve anlamlı öğrenme fırsatı sunan böylece öğrenenin motivasyonunu artırabilen sözcük öğretimi ortamlarının oluşturulması bu açıdan önemlidir.

## 2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon ile ilgili alanyazında sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmaktadır. Örneğin Genç Ersoy'un [22] oyunlaştırmının ilkökul öğrencilerinin söz varlığı düzeyi ve sözcük öğrenme motivasyonlarına olan etkisini incelediği; Kuşdemir'in [25] yine ilkökul öğrencilerinin sözcük öğrenme motivasyonlarını belirlediği; Albodakh ve Cinkara'nın [21] motivasyon ve söz varlığı arasındaki ilişkiyi değerlendirdiği; Deng'in [26] öğrencilerin sözcük öğrenme motivasyonunu ayrıca okuma sürecindeki motivasyonunu belirlemeyi amaçladığı araştırmalar konuyla ilgili önemli tespitler



sunmaktadır. Diğer taraftan gerek ana dili [27, 28, 29 ve 30] öğretiminde gerekse yabancı dil öğretiminde [13, 31, 32, 33, 34, 35 ve 36] motivasyonu konu alan araştırmalar da sözcük öğrenmeye yönelik motivasyonu belirlemeye dair araştırmalara dayanak oluşturmaktadır. Öğrencinin yeni ve bilmediği sözcükleri öğrenirken yaşadığı motivasyon durumu şüphesiz söz varlığını zenginleştirmeyi etkileyecektir. Bunun için hedef kitlenin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon durumunu ve buna dair geçmişinin belirlenmesi, varsa eksiklikler için uygun öğretimsel çözümlerin işe koşulması gerekmektedir.

### 3. ARAŞTIRMANIN AMACI (AIM OF RESEARCH)

Bahsedilen gerekçelerle araştırmada, ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerini tespit etmek ve belirli değişkenlerle olan ilişkisini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Araştırmada öğrencilerin Türkçe sözcük öğrenme motivasyonlarını belirlemek temel alınmıştır. Ancak öğrencilerin söz varlığının gelişiminde yabancı dillerden sözcükler de etkili olduğu için ana dili ile birlikte yabancı dil sözlüklerini kullanma alışkanlıkları da dikkate alınmıştır. Bunun yanında sözcük öğrenme sürecinde etkili bir araç olan sözlüğü kullanmaya başlama çağı ve ailede sözlük kullanma durumu, ayrıca sözcük öğrenme öğrencilerin gelişim ve eğitim süreçleri ile yakından ilişkili olduğu için cinsiyet ve sınıf düzeyi araştırmada değişken olarak kabul edilmiştir. Bu doğrultuda, sözcük öğrenme sürecinde etkili olacağı öngörülen değişkenlerin motivasyon düzeyi ile olan ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu bağlamda araştırmanın temel amacına ulaşmak için aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

- Ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyonları ne düzeydedir?
- Ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon düzeyleri arasında cinsiyet açısından anlamlı farklılık var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon düzeyleri arasında sınıf değişkeni açısından anlamlı farklılık var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon düzeyleri arasında Türkçe sözlük sahibi olma açısından anlamlı farklılık var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon düzeyleri arasında yabancı dil sözlüğü sahibi olma açısından anlamlı farklılık var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon düzeyleri arasında ailede sözlük kullanılma açısından anlamlı farklılık var mıdır?
- Ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon düzeyleri arasında sözlük kullanmaya başlama çağı açısından anlamlı farklılık var mıdır?

### 4. YÖNTEM (METHOD)

#### 4.1. Araştırma Modeli (Research Model)

Ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerini tespit etmeyi ve cinsiyet, sınıf, ana dili ile yabancı dilde sözlük kullanma, sözlük kullanmaya başlamaya çağı ve ailede sözlük kullanma değişkenlerine göre değerlendirmeyi dolayısıyla var olan bir durumu belirlenmeyi amaçlayan bu araştırmada *tarama modeli* kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlamaktadır [37]. Bununla birlikte tarama araştırmaları, araştırmacıya büyük gruplarla ilgili var olan

bir durumun belirli özelliklerini ve zaman içinde yaşanan değişiklikleri, cinsiyet ve yaş gibi ilişkili olan bağımsız değişkenler üzerinde etkide bulunmaksızın ortaya koyma imkânı sunar [48, 49]. Araştırmada da ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon durumları doğal ortamında ve ilişkili olduğu değişkenlerle bütünlük içinde tespit edilmeye çalışılmaktadır.

#### 4.2. Araştırma Örnekleme (Research Sample)

Araştırmanın evreni 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Giresun il merkezindeki ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerden oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme yöntemi ise tesadüfi örnekleme yöntemi ile tespit edilmiştir. Bu doğrultuda örneklem Giresun il merkezindeki bir ortaokulda öğrenim gören 204 öğrenciden oluşturulmuştur. Örneklemin ortaokul öğrencileri arasından seçilmesinde, bu düzey öğrencilerinin sözcüklerin anlam özelliklerini ve ilişkilerini tanımaya yönelik öğrenme etkinliklerine daha önceki sınıflarda katılmış olmalarıdır. Nitekim 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programında ilkökul düzeyinde sözcüklerin gerçek anlamı ile eş, zıt, mecaz ve terim anlam ilişkileri örnek metinler aracılığıyla kavratılmaktadır. Ortaokul düzeyinde ise sözcüklerin anlam özellikleri ile yapı özellikleri de kavratılmaktadır. 5. sınıftan itibaren sözcüklerin kök-ek, kelime, kelime grubu ve tür bilgisine dair kazanımlarla sözcüklerin hangi yapı özelliğiyle farklı anlamlar kazanabileceği öğrencilere uygulamalı olarak gösterilmektedir. Böylece yeni sözcüklerle söz varlığını zenginleştirmenin bireye sağlayacağı üstünlükler öğrenciye çeşitli araçlarla gösterilerek bu becerinin bir alışkanlığa dönüştürülmesi hedeflenmektedir. Bu bağlamda ortaokul seviyesindeki öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik ne düzeyde motivasyona sahip olduğunun tespit edilmesi, bu becerinin alışkanlığa dönüştürülmesinde yaşanabilecek aksaklıkların önlenmesinde fayda sağlayacaktır. Bu doğrultuda araştırmanın örnekleme ortaokul seviyesindeki öğrenciler arasından seçilmiştir.

#### 4.3. Verilerin Toplanması ve Analizi (Data Collection and Analysis)

Ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenme yönelik motivasyon düzeylerini belirlenmeyi ve çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmeyi amaçlayan bu araştırmanın verileri, Kişisel Bilgi Formu ve Sözcük Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Ölçeği ile toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu, örnekleme öğrencilerinin amaç ve alt problemlerle ilgili özelliklerini belirlemeye yönelik kısa cevaplı maddeler içermektedir. Öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerine ilişkin veriler, alanyazındaki konuyla ilgili benzer ölçeklerden [21, 22, 26, 38 ve 39] hareketle geliştirilmiş olan Sözcük Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Ölçeği ile toplanmıştır. Ölçek 4) Her Zaman 3) Çoğu Zaman 2) Ara Sıra 1) Hiçbir Zaman aralığında dörtlü likert tipte ölçeklendirilmiştir.

Ölçeğin geliştirilmesinde;

- İlk olarak dil öğrenme motivasyonu, derse yönelik motivasyon ölçekleri ve sözcük öğrenmeye yönelik benzer ölçekler incelenerek 24 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Taslak maddeler, kapsam geçerliliği açısından Türkçe eğitimi (n=3), eğitim bilimleri uzmanı ve Türkçe öğretmenleri (n=3) tarafından incelenmiştir. Uzman görüşü ile 1 madde taslak ölçekten çıkartılmıştır.
- Bu işlemin ardından ortaokulda öğrenim gören 50 öğrenci üzerinde pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulamada elde edilen verilerden hareketle ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık

katsayısı 0.87 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği faktör analizi ile test edilmiş, analiz sonucunda KMO değeri 0.888, Barlett değerinin ise 1032.51 olduğu görülmüştür. Kapsam geçerliği, güvenirlik ve faktör analizi sonucunda ölçeğe, faktör yük değeri düşük 4 madde çıkartılarak 19 maddelik son hâli verilmiştir.

Veri toplama araçları örneklemedeki öğrencilere Türkçe öğretmenleri aracılığıyla ulaştırılmış ve toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, araştırma amacı ve alt problemler doğrultusunda, SPSS 16.0 programı kullanılarak çözümlenmiş; bulgular tablolar hâlinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Veri toplama aracında yer alan aralık değerlerini derecelendirmek için  $n-1/n$  aralık genişliği formülü ile aralık hesaplama tekniği uygulanmıştır. Veri analizinde, öğrencilerin motivasyon ortalamaları yüksek, iyi, orta ve düşük düzey şeklinde kodlanmıştır. Formül ile hesaplanan aralık genişliği dikkate alınarak (Her aralıkta 0.74 puan olacak şekilde) dört eşit parçaya bölünerek her seçeneğe karşılık gelen puan aralıkları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

Tablo 1. Ölçek puan aralıkları  
(Table 1. Scale score ranges )

Seçenekler	Verilen Değer	Kod	Değer Aralığı
Hiçbir Zaman	1	Düşük Düzey	1.00-1.74
Ara sıra	2	Orta Düzey	1.75-2.49
Çoğu Zaman	3	İyi Düzey	2.50-3.24
Her Zaman	4	Yüksek Düzey	3.25-4.00

Elde edilen verilerden sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon ortalamalarının çözümlenmesinde aritmetik ortalama kullanılmıştır. Değişkenlere ilişkin verilerin analizi için önce verilerin normallik dağılımına bakılmıştır. Yapılan Shapiro-Wilks istatistiğine göre verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Buna uygun olarak araştırmada cinsiyet, Türkçe sözlük sahibi olma, yabancı dilde sözlük sahibi olma değişkenlerinin etkisini test etmek için non-parametrik tekniklerden Mann Whitney U testi; sınıf, ailede sözlük kullanılma durumu ve sözlük kullanmaya başlama çağı değişkenleri için Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde anlamlılık düzeyi 0.05 ( $p < 0.05$ ) olarak alınmıştır.

## 5. BULGULAR (FINDINGS)

Ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerine ilişkin bulgular, alt problemlere göre aşağıda tablolar hâlinde gösterilmiştir.

### 5.1. Ortaokul Öğrencilerinin Sözcük Öğrenmeye Yönelik Motivasyon Düzeyleri (Motivation Levels of Secondary School Students for Vocabulary Learning)

Tablo 2’de görüldüğü üzere, ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon ortalaması 2.70’tir. Ayrıca, öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerinin ölçekteki aralık değerlerine göre de iyi düzeyde sergilendiği anlaşılmaktadır. Bu bulgu, öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik belirli düzeyde motivasyona sahip olduğunu ve sözcük öğrenmeye dair öğrencilerin daha da isteklendirilebileceklerini göstermektedir.

Tablo 2. Sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon ortalaması  
(Table 2. Motivation average for word learning)

	N	Ort.	Standart Sapma
Sözcük Öğrenme Motivasyonu	204	2.70	0.59

Tablo 3. Sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon düzeyleri  
(Table 3. Motivation levels for word learning)

Motivasyon Düzeyi	Ort.	Standart Sapma	f	%
Düşük	1.38	.266	15	7.4
Orta	2.26	.190	53	26
İyi	2.87	.213	100	49
Yüksek	3.45	.177	36	17.6
			204	100

Öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyonlarının aralık düzeylerine dağılımı Tablo 3'te görülmektedir. Buna göre, öğrencilerin çoğunluğu iyi düzeyde motivasyona sahiptir. Ayrıca 53'ünün orta, 36'sının yüksek ve sadece 15'inin düşük düzeyde motivasyona sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerinin ortalamasının üstünde olduğunu ve genel olarak yeterli motivasyon sergileyebildiklerini kanıtlamaktadır.

### 5.2. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular (Findings Related to the Gender Variable)

Tablo 4'te görüldüğü üzere, öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyonlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ( $U=4257.50$ ,  $p<0.05$ ). Erkek öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik 2.80 ortalama ile 2.62 ortalamaya sahip kızlardan daha yüksek motivasyona sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu erkek ve kız öğrencilerin motivasyon ortalamaları yakın olsa da erkek öğrencilerin söz varlığını zenginleştirme sürecine daha aktif biçimde katıldıklarına yorulabilir.

Tablo 4. Cinsiyete göre sözcük öğrenme motivasyonu  
(Table 4. Word learning motivation by gender)

	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Sözcük Öğrenme Motivasyonu	Kız	114	94.85	10812.50	4257.50	0.037
	Erkek	90	112.19	10097.50		

### 5.3. Sınıf Değişkenine İlişkin Bulgular (Findings Related to Class Variable)

Tablo 5'te görüldüğü üzere öğrencilerin sözcük öğrenme motivasyonlarına ilişkin sıra ortalaması sınıf düzey arttıkça yükselmektedir. Ancak 8. sınıfta bu artış gözlenmemektedir. Ayrıca öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon ortalamalarının 5.sınıfta  $X=2.67$ , 6.sınıfta  $X=2.75$ , 7. sınıfta  $X=2.80$  ve 8.sınıfta  $X=2.60$  olduğu tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyonları sınıf düzeyine bağlı olarak, 8. sınıf hariç, artmaktadır. Sıra ortalamaları da bunu göstermektedir. Buna karşın sınıf düzeyinin öğrencilerin sözcük öğrenme motivasyonu üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir ( $X^2=4.17$ ,  $p>0.05$ ). Bu bulgu, sınıf yükseldikçe sözcük öğrenmeye yönelik motivasyonun olumlu yönde etkilendiğini ancak artışın yeterli olmadığını göstermektedir. Ulaşılan bulgudan hareketle, ortaokul düzeyinde Türkçe derslerinde gerçekleştirilen söz varlığını zenginleştirmeye dair çalışmaların sözcük öğrenme motivasyonu üzerinde yeterince etkili olmadığı söylenebilir. Diğer taraftan 8.sınıf öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyonlarının düşmesi, bu dönemde öğrencilerin sınav hazırlık süreci içinde olmaları ile açıklanabilir.

Tablo 5. Sınıf düzeyine göre sözcük öğrenme motivasyonu  
(Table 5. Word learning motivation by grade level)

	Sınıf	Sıra Ort.	Sd	X <sup>2</sup>	p
Sözcük Öğrenme Motivasyonu	5.Sınıf	98.44	3	4.17	0.244
	6.Sınıf	109.10			
	7.Sınıf	112.24			
	8.Sınıf	91.19			

#### 5.4. Türkçe Sözlük Sahibi Olma Değişkenine İlişkin Bulgular (Findings Related to Turkish Dictionary Ownership)

Tablo 6'da Türkçe sözlüğe sahip olan öğrencilerin sözcük öğrenme motivasyon sıra ortalamasının sözlük sahip olmayanlardan yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca sözlük sahip olan öğrencilerin motivasyon ortalamasının 2.72, sözlük sahibi olmayanların ise 2.12 olduğu belirlenmiştir. Bu bulgudan sözlük sahibi olan öğrencilerin motivasyonlarının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin sözcük öğrenme motivasyonları Türkçe sözlük sahibi olma durumuna göre değerlendirildiğinde; sözlük sahibi olmanın motivasyon üzerinde anlamlı farklılık oluşturduğu görülmektedir (U=234.00, p<0.05). Bu bulgudan hareketle, öğrencilerin çoğunda sözlük bulunduğu ve bu başvuru kaynağının sözcük öğrenmeye yönelik bir istek ve olumlu tutum oluşturduğu söylenebilir.

Tablo 6. Türkçe sözlük sahibi olmaya göre sözcük öğrenme motivasyonu  
(Table 6. Word learning motivation by having Turkish dictionary)

	Türkçe Sözlük	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Sözcük Öğrenme Motivasyonu	Evet, var	198	104.32	20655.00	234.00	0.011
	Hayır, yok	6	42.50	255.00		

#### 5.5. Yabancı Dil Sözlüğü Sahibi Olma Değişkenine İlişkin Bulgular (Findings Related to the Variability of Owning a Foreign Language Dictionary)

Tablo 7'de yabancı dilde bir sözlüğe sahip olan öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon sıra ortalaması ve toplamının diğer öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca yabancı dilde bir sözlüğe sahip olan öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon ortalamasının 2.73, sözlük sahibi olmayanların ise 2.45 düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bu bulgudan yabancı dilde sözlük sahibi olan öğrencilerin motivasyon ortalamasının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin yabancı dilde sözlük sahibi olmasının sözcük öğrenme motivasyonları üzerinde anlamlı farklılık oluşturduğu belirlenmiştir (U=1140.00, p<0.05). Bu bulgu, öğrencilerin farklı dillerden sözcük öğrenmek için edindikleri sözlüklerin onlara yabancı sözcükleri öğrenirken istek ve güven verdiğini göstermektedir. Nitekim öğrencilerin çoğunun hem Türkçe hem de yabancı dilde sözlük sahibi olmasına bağlı olarak sözcük öğrenme motivasyonlarının da yüksek olması bu kaynakların söz varlığını zenginleştirmede duyuşsal anlamda da gerekli olduğuna işaret etmektedir.



Tablo 7. Yabancı dil sözlüğü sahibi olmaya göre motivasyon düzeyi  
(Table 7. Motivation level according to having a foreign language dictionary)

	Yabancı Sözlük	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	p
Sözcük Öğrenme Motivasyonu	Evet, var	183	106.77	19539.00	1140.00	0.020
	Hayır, yok	21	65.29	1371.00		

### 5.6. Ailede Sözlük Kullanma Değişkenine İlişkin Bulgular (Findings Regarding Family Using Dictionary)

Tablo 8'de ailelerinde sözlük kullanılmayan ve babaları sözlük kullanan öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon sıra ortalamalarının anne ve kardeşleri kullananlara göre daha düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerden ailelerinde sözlük kullanılmayanların  $X=2.59$ , annesi sözlük kullananların  $X=2.87$ , babası sözlük kullananların  $X=2.49$  ve kardeşi kullananların ise  $X=2.80$  düzeyinde sözcük öğrenme motivasyonuna sahip olduğu belirlenmiştir. Buna göre ailesinde sözlük kullanılan öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyonu daha yüksektir. Ancak öğrencilerin ailesinde sözlük kullanılmasının motivasyon üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir ( $X^2=5.75$ ,  $p>0.05$ ). Bu bulgu, ailede sözlük kullanılmasının öğrencilerin sözcük öğrenme motivasyonları üzerinde etkisinin olduğunu, ancak bu etkinin anlamlı düzeyde olmadığını göstermektedir.

Tablo 8. Ailede sözlük kullanmaya göre sözcük öğrenme motivasyonu  
(Tabel 8. Word learning motivation by using dictionary in the family)

	Ailede Sözlük Kullanımı	N	Sıra Ort.	Sd	$X^2$	p
Sözcük Öğrenme Motivasyonu	Yok	89	92.46	3	5.75	0.124
	Anne	7	119.93			
	Baba	6	86.50			
	Kardeş	102	111.00			

Sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon üzerinde ailede sözlük kullanılma durumunun ne oranda etkili olduğunu daha ayrıntılı görebilmek için Post-Hoc LSD testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Ailede sözlük kullanılmasına dair Post-Hoc analizi  
(Table 9. Post-Hoc analysis on using dictionary in the family)

Ailede Sözlük Kullanma (I)	Ailede Sözlük Kullanma (J)	Ortalama Farkı (I-J)	p
Yok	Anne	-.28	.214
	Baba	.10	.680
	<b>Kardeş</b>	<b>-.21*</b>	<b>.013</b>
Anne	Yok	.28	.214
	Baba	.38	.235
	Kardeş	.07	.745
Baba	Yok	-.10	.680
	Anne	-.38	.235
	Kardeş	-.31	.203
Kardeş	<b>Yok</b>	<b>.21*</b>	<b>.013</b>
	Anne	-.07	.745
	Baba	.31	.203

Tablo 9'a göre ailede özellikle kardeşlerin sözlük kullanılmasının öğrencilerin sözcük öğrenme motivasyonları üzerinde olumlu etkiye

sahip olduğu anlaşılmaktadır. Zira ailesinde sözlük kullanan öğrenciler ile kardeşi sözlük kullananlar arasında, kardeşi sözlük kullananlar lehine anlamlı bir farkın oluşması bunu kanıtlamaktadır ( $p < 0.05$ ). Bu bulgu, öğrencilerin söz varlığını zenginleştirme sürecinde birlikte büyüdüğü, okul çağında da olabilecek, kardeşlerinin belirgin bir katkısının olabileceğini kanıtlamaktadır.

### 5.7. Sözlük Kullanmaya Başlama Çağı Değişkenine İlişkin Bulgular (Findings Regarding the Era of Using the Dictionary Variable)

Tablo 10'da öğrencilerden sözlük kullanmaya ilkökul çağında başlayanların sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon sıra ortalamasının diğerlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca öğrencilerden ilkökul çağında sözlük kullanmaya başlayanların  $X=2.75$ , okul öncesinde başlayanların  $X=2.57$  ve ortaokul çağında başlayanların motivasyon ortalamalarının  $X=2.51$  düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Buna göre, sözlük kullanma çağı daha önce olan öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyonlarının da daha yüksek olduğu söylenebilir. Bunlarla birlikte, öğrencilerin sözlük kullanmaya başlama çağının sözcük öğrenme motivasyonu ortalamaları üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir ( $X^2=4.61$ ,  $p > 0.05$ ). Bu bulgu, sözlük kullanmaya daha önce başlayan öğrencilerin sözcük öğrenme konusunda daha istekli olacağını, bunun sonucunda da söz varlığını zenginleştirirken diğerlerine göre daha kolay öğrenebileceğini göstermektedir.

Tablo 10. Sözlük kullanmaya başlama çağına göre sözcük öğrenme motivasyonu  
(Table 10. Word learning motivation according to the age of using dictionary)

	Sözlük Kullanma Çağı	N	Sıra Ort.	Sd	$X^2$	p
Sözcük Öğrenme Motivasyonu	Okul öncesi	16	88.13	2	4.61	0.090
	İlkokul	158	107.27			
	Ortaokul	30	85.03			

### 6. TARTIŞMA VE SONUÇ (DISCUSSIONS AND CONCLUSION)

Sözcük öğrenme ve söz varlığını zenginleştirme, okul çağında ilke ve yöntemleri ile öğretilen ancak yaşam boyu gerekli olacak bir beceridir. Bu nedenle sözcük öğrenmenin sürekli hâle getirilebilmesi ve bunun alışkanlığa dönüştürülmesi hedeflenir. Bir becerinin alışkanlığa dönüştürülebilmesi için ise istekle devam ettirilmesi gerekir. Dolayısıyla sözcük öğrenmeyi bir alışkanlığa dönüştürmede, öğrencilerin bu beceriye yönelik motivasyonlarının ve buna bağlı olarak hissedecekleri güven ve özerkliğin yeterli düzeyde olması beklenmektedir. Öğrenmeye yönelik öğrencilerin sahip olduğu motivasyon düzeyinin tespit edilmesi ve varsa sorunların uygun stratejilerle giderilmesi önemlidir. Bu bağlamda ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon düzeylerini belirlemeyi amaçlayan araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Araştırmada ortaokul öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyonlarının 2.70 ortalama ile iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin çok azının düşük düzeyde motivasyona sahip olması çoğunun iyi ve orta düzeyde motivasyonla sözcük öğrenmesi dikkat çekicidir. Bu sonuç öğrencilerin sözcük öğrenmeye dair ortalamaların üzerinde motivasyona sahip olduğunu göstermektedir. Ancak yine de öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon kaynaklarının gözden geçirilmesi böylece daha yüksek düzeyde motivasyonla sözcük öğrenmeye yönelmelerine hizmet edilebilir. Albodakh ve Cinkara'nın [21] yabancı dil öğrenen Iraklı öğrenciler

üzerinde yaptığı araştırmada da öğrencilerin sözcük öğrenme motivasyonlarının araştırma ile aynı şekilde ortalamasının üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Yine Deng'in [26] konuyla ilgili araştırmasında da öğrencilerin sözcük öğrenmeye dair motivasyonlarının *Genellikle* düzeyinde sergilenmesi araştırmada ulaşılan iyi düzeydeki ortalamaları desteklemektedir. Sadeghi [51] de İranlı öğrencilerin yabancı dilde sözcük öğrenirken sahip oldukları motivasyonun söz varlığını geliştirmede etkili olduğunu belirlemiştir.

Cinsiyetin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon üzerinde erkek öğrenciler lehine anlamlı bir fark oluşturduğu tespit edilmiştir. Ancak kız öğrencilerin sözcük öğrenme motivasyon ortalamalarının da ortalamasının üzerinde olduğu gözlenmiştir. Araştırmada ulaşılan sonuçların aksine Albodakh ve Cinkara'nın [21] araştırmasında kız öğrenciler lehine motivasyon düzeyi belirlenmiştir. Deng'in [26] araştırmasında da Albodakh ve Cinkara'nın tespiti ile aynı ancak araştırma ile örtüşmeyen şekilde kız öğrencilerin motivasyonlarının yüksek olduğu görülmüştür. Aslan'ın [40] adaylar üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında da erkeklerin kızlardan daha yüksek güdülenme düzeyine sahip olduğunu tespit edilmesi ulaşılan sonuçlarla aynı doğrultudadır.

Sınıf düzeyinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon üzerinde anlamlı farklılık oluşturmadığı, ancak 5, 6, ve 7. sınıflar arasında düzenli bir artışın olduğu görülmüştür. 8. sınıflarda sözcük öğrenme motivasyonunun düşük olması ve daha önceki sınıflarda yaşanan artışın tersine dönmesi önemli bir sonuçtur. Bu sonuç 8. sınıftaki öğrencilerin yoğun bir çalışma ve sınav hazırlık sürecinde olmalarına ve ergenlik geçiş döneminde [41] olmalarına bağlanabilir. Yaman ve Dağtaş'ın [42] sözlüklere yönelik tutumla ilgili araştırmasında da benzer şekilde 6. sınıf öğrencilerinin ortalamalarının 8. sınıflardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Alanyazında sınıf düzeyi yükseldikçe sözcük öğrenme ile doğrudan ilgili olan okuma motivasyonunun düştüğüne dair çeşitli araştırmalar da bulunmaktadır [43, 44 ve 45]. Lau'ya [46] göre de sınıf düzeyi arttıkça çeşitli etkenlerle öğrencide daha az motive olma eğilimi oluşmaktadır. Sınıf düzeyi açısından benzerlik göstermese de Deng'in araştırmasında akademik başarı ortalaması açısından bir değerlendirme yapılmış ve buna göre motivasyonun ortalamaya bağlı olarak yükseldiği, ancak ortalama yükseldikçe motivasyonun hep yükselmediği belli bir yerde yatay seyrettiği belirlenmiştir. Bu sonuç motivasyon düzeyinin sınıf veya başarıyla doğru orantılı biçimde sürekli yükselmeyeceğini, bir aşamada farklı etkenlerle de düşebileceği ya da yatay seyredebileceği şeklinde yorumlanabilir. Aynı şekilde Fontecha ve Gallego'nun [50] İspanyol öğrenciler üzerinde yaptığı araştırmada da söz varlığı ile motivasyon arasındaki ilişkinin sınıf düzeylerine bağlı olarak düzenli artmadığı, araştırmada ulaşılan sonucun aksine üst sınıfta daha iyi motivasyon durumu söz konusu iken alt sınıfta daha düşük motivasyonun sözcük öğrenme sürecinde sergilendiği belirlenmiştir.

Sözlük sahibi olmanın sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Hem Türkçe hem de yabancı dilde sözlük sahibi olan öğrencilerin sözcük öğrenme motivasyonlarının diğer öğrencilere göre daha yüksek olması bunun göstergesidir. Ayrıca ortaokul öğrencilerinin tamamına yakınının ana dilde ve yabancı dilde sözlüğe sahip olması, bu özelliğin ise sözcük öğrenmeye dair motivasyona olumlu yansımaları önemlidir. Zira sözlükler bilgi kaynağı olmasının yanında sözcük öğrenme sürecinde etkili bir yöntem ve motivasyon kaynağıdır [48 ve 49].

Ailede sözlük kullanılmasının ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenme motivasyonları üzerinde etkili olduğu, ancak anlamlı bir fark oluşturmadığı belirlenmiştir. Özellikle annesi ve kardeşleri sözlük



kullanan öğrencilerin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyonlarının diğerlerine göre daha yüksek olması dikkat çekicidir. Diğer taraftan öğrencilerin birlikte büyüdüğü ve okula gittikleri kardeşlerinin sözlük kullanması sözcük öğrenmeye yöneltmede belirgin bir etki yaratmaktadır. Yaman ve Dağtaş'ın [42] ortaokul öğrencilerinin sözlüklere yönelik tutumlarını araştırdığı çalışmada, evinde kütüphane olan ve kitap okunan öğrencilerin tutumlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç araştırmada ulaşılan ailede sözlük kullanımının sözcük öğrenme motivasyonuna olumlu etkisinin olduğuna dair tespiti desteklemektedir. Diğer taraftan bu sonuç ailenin kitap okuma konusunda çocuğa rol model olmasına dair genel kabule uygundur [47]. Tanaka'nın [52] Japon öğrencilerin sözcük öğrenme motivasyonları ile ilgili araştırmada da yakın çevre ve akranların sözcük öğrenmeye yönelik yüksek motivasyona sahip olması öğrenciyi olumlu etkilediği görülmüştür.

Sözlük kullanmaya başlama çağının ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenme motivasyonları üzerinde etkili olduğu, ancak anlamlı farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Nitekim ilkokul ve okul öncesinde sözlükle tanışan ve kullanmaya başlayan öğrencilerin ortaokulda başlayanlardan daha yüksek bir motivasyonla sözcük öğrendikleri tespit edilmiştir. Kurnaz ve Yıldız'ın [44] okuma sürecinde motivasyonla ilgili araştırmada da bu sonucu destekler biçimde, okul öncesinde eğitim almanın motivasyon üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Fontecha ve Gallego'nun araştırmada ise, yaş ile söz varlığı arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuç, sözlük kullanmaya erken yaşlarda başlayıp bunu alışkanlığa dönüştürmenin sözcük öğrenme konusunda öğrencileri isteklendirdiğinin açık bir kanıtıdır. İlkokul döneminde sözlük kullanmaya başlayanların motivasyon ortalamalarının daha yüksek olması bu dönemde, Türkçe derslerinde sözlüğün bir başvuru kaynağı olarak hem tanıtılması ve hem de nasıl kullanılacağına etkinliklerde uygulamalı biçimde öğretilmesine bağlanabilir.

Araştırma sonucunda, ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik ortalamaların üzerinde ve iyi düzeyde motivasyon beslediği tespit edilmiştir. Yine sözcük öğrenme motivasyonu üzerinde cinsiyetin ve sözlük sahibi olmanın anlamlı bir etkisinin olduğu; sınıf düzeyinin, ailede -özellikle kardeşlerin- sözlük kullanımının ve sözlük kullanmaya başlama çağının -özellikle ilkokulda başlamanın- ise motivasyonu etkilediği ancak anlamlı etkide bulunmadığı araştırmada ulaşılan sonuçlar arasındadır.

## 7. ÖNERİLER (RECOMMENDATIONS)

Araştırmanın sonuçlarından hareketle, ortaokul öğrencilerinin sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon kaynaklarının tespit edilmesi ve bu doğrultuda özellikle kız öğrencilerin motivasyonlarının yükseltilmesine yönelik uygulamalı çalışmaların yapılması faydalı sağlayabilir. Ayrıca sözcük öğrenmeye yönelik motivasyon konusunda ilkokul öğrencilerinin durumunun tespiti, öğretmenlerin sözcük öğrenme stratejileri ve öğretim yöntemlerini kullanma yeterliliklerinin belirlenmesi de öneriler arasında yer alabilir.

## KAYNAKLAR (REFERENCES)

- [1] Başkan, Ö., (2003). Bildirişim İnsan-dili ve Ötesi. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- [2] Türk Dil Kurumu, (2011). Türkçe Sözlük. Ankara: TDK Yayınları.
- [3] Karatay, H., (2007). Kelime öğretimi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27(1):141-153.
- [4] Maden, A., (2019). İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Elektronik Görsel Sözlük Geliştirme: Tasarım Tabanlı Bir Araştırma (5).



- Sınıf Örneği). Doktora Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- [5] İnce, H.G., (2006). Türkçede kelime öğretimi. Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- [6] Koçkaya, G.Y., (2014). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerine klasik yöntemlerle verilmeye çalışılan kelime öğretimi. Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [7] Rupley, W.H. and Nichols, W.D., (2005). Vocabulary Instruction for the Struggling Reader, *Reading & Writing Quarterly*, 21:239-260.
- [8] Temur, T., (2006). İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Dilindeki Kelime Hazinesinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- [9] Akyol, H. ve Temur, T., (2007). Kelime Hazinesinin Geliştirilmesi. (Kırkılıç, A. ve Akyol, H. Ed.), İlköğretimde Türkçe öğretimi içinde s.195-232, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- [10] Aytan, T. ve Özcan, Ö., (2018). Ortaöğretim Öğrencilerinin Söz Varlığını Geliştirmede Çevresel Öğrenmenin Etkisi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE)* XI(I):213-232.
- [11] Pilancı, H., (2009). 7-9 Yaş Arasındaki Türk Öğrencilerin Kelime Dağarcığı Gelişimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9:349-357.
- [12] Tosunoğlu, M., (2000). Kelime Servetinin Eğitim Öğretimdeki Yeri ve Önemi. *Millî Eğitim Dergisi*, 144:71-73.
- [13] Çiftınar, B., (2011). Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon. *Kültür Evreni*, 9:173-189.
- [14] Ergür, O.D., (2002). Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon Kaynakları. *Eğitim ve Bilim*, 27(126):38-42.
- [15] Ryan, R. and Deci, E., (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.
- [16] Brophy, J., (2004). *Motivating Students to Learn*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
- [17] Dörnyei, Z., (2005). *The Psychology of the Language Learner*. Mahwah: Lawrence Erlbaum.
- [18] Gardner, R.C., (1985). *Social Psychology and Second Language Learning: The Role of Attitudes And Motivation*. London: Edward Arnold.
- [19] Tok, M. ve Yığın, M., (2013). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Nedenlerine İlişkin Bir Durum Çalışması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 8, 132-147.
- [20] Acat, B. ve Demiral, S., (2002). Türkiye’de Yabancı Dil Öğreniminde Motivasyon Kaynakları ve Sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 31, 312-329.
- [21] Albodakh, M.K.K. and Cinkara, E., (2017). The Relationship Between Learner Motivation and Vocabulary Size: The case of Iraqi EFL classrooms. *Arab World English Journal*, 8(2):279-292. DOI: <https://dx.doi.org/10.24093/awej/vol8no2.20>.
- [22] Genç Ersoy, B., (2017). Türkçe Dersinde Oyunlaştırmanın İlkokul Öğrencilerinin Söz Varlığına ve Motivasyonlarına Etkisi. Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- [23] Gardner, R.C., Lalonde, R.N., and Moorcroft, R., (1985). The Role of Attitudes and Motivation in Second Language Learning: Correlational and Experimental Considerations. *Language Learning*, 35(2):207-227.



- [24] Laufer, B. and Hulstijn, J., (2001). Incidental Vocabulary Acquisition in a Second Language: The Construct of Task-induced Involvement. *Applied Linguistics*, 22:1-26.
- [25] Kuşdemir, Y., (2019). İlkokul Öğrencilerinin Sözcük Öğrenme Motivasyon ve Okuduğunu Anlama Düzeylerinin İncelenmesi. *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 7(16):962-979.
- [26] Deng, Q., (2010). Motivation for Vocabulary Learning of College Students. Master Thesis. University of Nebraska, Lincoln. <https://digitalcommons.unl.edu/teachlearnstudent/4>.
- [27] Erdem, A.R. ve Gözüküçük, M., (2013). İlköğretim 3. 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Dersine Yönelik Motivasyonları ve Tutumları Arasındaki İlişki. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(2):13-24.
- [28] Özerbaş, M.A. ve Öztürk, Y., (2017). Türkçe Dersinde Dijital Hikâye Kullanımının Akademik Başarı, Motivasyon ve Kalıcılık Üzerinde Etkisi. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 10(2):102-110.
- [29] Şengül, M., (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Türkçe Dersinde Güdülenme ve Öğrenme Stratejilerini Kullanma Düzeyleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(8):272-284.
- [30] Yıldız, M., (2013). İlköğretim 3, 4 ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Motivasyonlarının İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 38(168):260-271.
- [31] Barın, E., (2008). Yabancılara Türkçenin Öğretiminde Motivasyonun Önemi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7:135-143.
- [32] Biçer, N., (2016). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Motivasyona İlişkin Öğrenci Görüşleri ve Sınıf içi Gözlemler. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 4(1):84-99.
- [33] Samatova, B., (2014). Motivational Issues in Language Teaching. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi* 2, 359-363.
- [34] Soyupek, H., (2007, Eylül). Yabancı Dil Öğretiminde Güdülenmenin Önemi. *Uluslararası Asya ve Afrika Çalışmaları Kongresi, Sözlü Bildiri*. Ankara.
- [35] Ünsal, G., (2013). Fransızca Öğreniminde Birinci Yabancı Dil İngilizce, Öğrenme Stratejileri ve Motivasyonun Rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44:319-330.
- [36] Yılmaz, E., (2013). Lise Öğrencilerinin İngilizce Dersi Motivasyon Düzeylerinin ve Motivasyon Tiplerinin Belirlenmesi. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 1:130-139.
- [37] Karasar, N., (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- [38] Arslan, A. ve Tasgın, A., (2019). Ortaokul Öğrencileri İçin 'Türkçe Dersine Yönelik Motivasyon Ölçeği' Geliştirme Çalışması. *Journal of Computer and Education Research*, 7(14):228-249. DOI:10.18009/jcer.565717
- [39] Tseng, W.T. and Schmitt, N., (2008). Toward a Model of Motivated Vocabulary Learning: A Structural Equation Modeling Approach. *Language Learning*, 58:357-400.
- [40] Aslan, A., (2011). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Türkçe Eğitimi Bölümüne/Öğretmenliğine Yönelik Güdülenme Düzeyleri. *e-ijer Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(3):1-12.
- [41] Koç, M., (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(17):231-256.
- [42] Yaman, H. ve Dağtaş, A., (2014). Ortaokul 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sözlüklere Yönelik Tutumları: Betimsel Bir Analiz. *Turkish Studies- International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(3):1581-1597.



- [43] Yıldız, M., (2013). Okuma Motivasyonu, Akıcı Okuma ve Okuduğunu Anlamanın Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarındaki Rolü. *Turkish Studies - International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(4):1461-1468.
- [44] Kurnaz, H., ve Yıldız, N., (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Okuma Motivasyonlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar (TSA) Dergisi*, 19(3):53-70.
- [45] Sıcak, A. ve Başören, M., (2015). Ortaöğretim Öğrencilerinin Akademik Motivasyonlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Bartın Örneği). *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2):548-560.
- [46] Lau, K.L., (2009). Grade Differences in Reading Motivation among Hong Kong Primary and Secondary Students. *British Journal of Educational Psychology*, 79, 713-733
- [47] Durualp, E., Çiçekoğlu, P. ve Durualp, E., (2013). Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya Yönelik Tutumlarının İnternet ve Kitap Okuma Alışkanlıkları Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(1):115-132.
- [48] Christensen, L.B., Johnson, R.B., and Turner, L.A., (2015). *Araştırma Yöntemleri: Desen ve analiz* (A. Aypay, çev. ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- [49] Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F., (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: PegemA Yay.
- [50] Fontecha, A., and Gallego, M., (2012). The Role of Motivation and Age in Vocabulary Knowledge. *Vigo International Journal of Applied Linguistics*, 9:39-62.
- [51] Sadeghi, M., (2013). The Impact of Achievement Motivation on Vocabulary Learning in Intermediate EFL Learners. *Journal of Basic and Applied Scientific Research*, 3(10):206-213.
- [52] Tanaka, M., (2017). Examining EFL vocabulary learning motivation in a demotivating learning environment. *System*, 65:130-138.